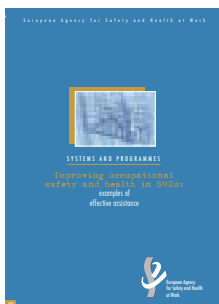

Forbedring af arbejdsmiljøet i SMV'erne: eksempler på effektiv bistand

Sammendrag af Arbejdsmiljøagenturets rapport

Indledning

SMV'erne er vigtige bidragydere til den europæiske konkurrencedygtighed, idet størstedelen af de nye job i Europa skabes i mikrovirksomheder med op til seks ansatte. Disse virksomheder står imidlertid også over for særlige vanskeligheder som bl.a. effektiv arbejdsmiljøstyring, og medlemsstaterne er nødt til at træffe foranstaltninger til støtte for iværksætterne (1). Arbejdsmiljøagenturet har gennemført en række vigtige projekter for at forbedre arbejdsmiljøet i

SMV'erne, herunder særlige finansieringsordninger for god arbejdsmiljøpraksis i SMV'er, som er iværksat af Europa-Parlamentet og Europa-Kommissionen (2). Som en del af denne indsats har agenturet ligeledes undersøgt praktiske eksempler på vellykket arbejdsmiljøbistand til SMV'er. Forskellige typer ordninger og støtteprogrammer i medlemsstaterne blev analyseret med henblik på:

- at præsentere en række eksempler på forebyggelsesprogrammer for SMV'erne
- at identificere succeskriterier og frembringe information, der kan overføres til andre organisationer, og som disse kan bruge eller tilpasse til deres situation.

Tre grunde til, at programmerne retter sig mod SMV'erne

- Mikrovirksomhederne og de små og mellemstore virksomheder er socialt og økonomisk vigtige, idet de udgør 99 % af alle virksomhederne i EU.
- De beskæftiger 66 % af Europas arbejdsstyrke.
- Deres arbejdsmiljøsituation er ikke så god som de større virksomheders.

De 18 eksempler på god praksis til støtte for SMV'er, som er beskrevet i rapporten, er både forskellige med hensyn til, hvem der gennemfører dem, samt målene og de anvendte midler. Eksemplerne er inddelt i tre kategorier: tiltag på nationalt plan, regionalt plan og sektorplan. Initiativerne tager sigte på forskellige målgrupper, på at bistå virksomhederne i deres kampagneaktiviteter og ved udførelsen af risikovurderinger eller at give vejledning inden for særlige erhverv eller yde ekspertbistand. De tager også sigte på en lang række risikofaktorer.

CASESTUDIES:

Tiltag på nationalt plan

- Arbejdsmiljøbistand til SMV'er (Østrig)
- Risikostyring i SMV'er (Finland)
- Aftale om målsætninger og forebyggelseskontrakter (Frankrig)
- Arbejd positivt: opprioritering af stress i virksomhederne (Irland)
- Kampagne i den keramiske industri (Portugal)
- God naboordning (Det Forenede Kongerige)

Tiltag på regionalt plan

- Risikostyring i SMV'er (Belgien)
- Udvikling af skræddersyet arbejdsmiljøbistand til SMV'er (Danmark)
- Sikkerhedskordinator virksomheder imellem (Frankrig)
- Rådgivningsnetværk for SMV'er (Tyskland)
- Integreret tilgang til udbredelse af sikkerhedskultur (Italien)
- Sikkerhed og bistand til virksomheder (Det Forenede Kongerige)

Tiltag på sektorplan

- Alliance til fremme af sikkerhed på arbejdspladsen inden for rensesektoren (Tyskland)
- Teknisk bistand i trykkerisektoren (Grækenland)
- Evaluering og forebyggelse af risici i byggesektoren (Luxembourg)
- Branchekoder for faglærte erhvervsgrupper (Nederlandene)
- Instrument til vurdering af arbejdsbyrden i detailsektoren (Nederlandene)
- Strategisk plan i landbrugssektoren i Navarra (Spanien)

Evaluering af effektiviteten

Foranstaltningerne skal være hensigtsmæssige: hverken for komplicerede eller ressourcekrævende

Arbejdsmiljøforbedringerne er mulige at iværksætte i SMV'erne, hvis de ikke er tids- eller ressourcekrævende og er lettilgængelige og meget konkrete.

Det skal være praktisk og relevant

For at gøre virksomhederne interesserede i programmet skal støtteværktøjerne være egnede og opfylde virksomhedernes forventninger, idet der tages højde for disses behov og ressourcer. Det er nødvendigt for tiltagets fremtidige succes, at der først foretages en gennemførlighedsundersøgelse eller indledende undersøgelse. Værktøjerne skal også være praktiske og lette at anvende.

Udgifterne skal begrænses

De udgifter, der er forbundet med et tiltag, har utvivlsomt stor indflydelse på deltagelsesprocenten: Initiativer med gratis eller prismoderat rådgivning til SMV'er har haft stor succes.

Bistand til risikovurderingsaktiviteter

Næsten alle de beskrevne eksempler i denne rapport omfatter bistand, der skal hjælpe SMV'erne med at foretage en indledende risikovurdering. Årsagen hertil er, at lederne af disse virksomheder ikke nødvendigvis er bekendt med lovgivningen eller med risikoforebyggelse i praksis og ofte kun har begrænset tid og begrænsede midler til rådighed, navnlig menneskelige ressourcer, til at udføre denne vurdering.

De mest effektive tiltag på dette område er dem, som omfatter undervisning og/eller rådgivning på arbejdspladsen.

Inddragelse af fagforeninger og arbejdsgiverforeninger

Inddragelse af fagforeninger og arbejdsgiverforeninger i projektet hjælper ofte med at nå ud til SMV'erne, også selv om en stor del af disse virksomheder ofte ikke er medlemmer af foreningerne. Arbejdsgiverforeningerne har netværk og praktisk viden om sektoren, og deres synlige medvirken kan tilføje projektet troværdighed. Fagforeningerne kan repræsentere arbejdstagere i en sektor og yde støtte til, at arbejdsgiverne rådfører sig med sine ansatte.

Tiltag i bestemte sektorer

(1) Rapport fra Europa-Kommissionens Observatorium for Europæiske SMV'er, som er tilgængelig på

http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/doc/execsum_2002_da.pdf

(2) Yderligere oplysninger om disse ordninger fås på <http://agency.osha.eu.int/sme/>

Et tiltag på sektorplan: strategisk plan i landbrugssektoren i Navarra (Spanien)

Målet med denne plan var at fremme indarbejdelse af forebyggende styring på små landbrug. Landmændene deltog i undervisningsprogrammer, der gjorde det muligt for dem at udføre risikovurderinger af landbrugene og at bringe deres køretøjer til inspektion. UAGN, en fagforening, der deltog i projektet, besluttede herefter at hyre en forebyggelsesekspert til at fremme fagforeningens egne programmer og overvejer at søge om tilskud til at tilpasse alt landbrugsudstyr i Navarra. Planen har frembragt menneskelige ressourcer og en positiv holdning over for forebyggelse, og der kan forventes positive virkninger på lang sigt.

Tiltag i bestemte sektorer eller inden for bestemte erhverv har vist sig at have særlig succes. Årsagen hertil er ganske enkel: De risici, der er forbundet med en sektor, kan tydeligt identificeres, virksomhederne, som man retter sig mod, er lettere at nå ud til, navnlig gennem fagforeningerne, folk inden for samme sektor »taler samme sprog«, og tiltaget synes mere relevant for virksomhederne. Sådanne initiativer er derfor mere fokuserede, meningsfulde og målrettede.

Vanskeligt at nå ud til SMV'er

De tiltag, der er nået ud til det største antal virksomheder, er dem, der er iværksat inden for en meget specifik sektor, eller som vedrører en bestemt risiko. Dette bør dog ikke overskygge den generelle virkelighed: Tiltag rettet mod SMV'er når generelt kun ud til en meget lille procentdel af virksomhederne.

Desuden er det vanskeligt at komme i kontakt med SMV'er og endnu vanskeligere at overtale dem til at deltage i denne form for tiltag. Alt for ofte synes forebyggelse af erhvervsmæssige risici ikke at være prioriteret højt nok til at være genstand for tiltag i disse ressourcetsvage organisationer. Det skal derfor understreges, at disse programmer systematisk bør evalueres for at kunne måle og forbedre virkningen i de SMV'er, de henvender sig til. Der foreligger kun få tilgængelige data om SMV'ernes deltagelsesprocent i forbindelse med de forskellige gennemførte tiltag i de 15 medlemsstater.

Et tiltag på regionalt plan: Integreret tilgang til udbredelse af sikkerhedskultur (Italien)

Formålet med dette regionale tiltag (Lucca-provinsen) var at tackle dødsulykker ved at gøre undervisning og oplysning til de ansatte en toprioritet. Programmet tilskyndede til udvikling af en arbejdssikkerhedskultur i SMV'erne gennem oprettelse af en ny stilling: en sikkerhedsuddannelses-/informationsmedarbejder i hver virksomhed. Over fire måneder blev der givet otte undervisningskurser til 115 kursusedtagere, og 3 000 sæt undervisningsmateriale blev udsendt til virksomheder. Som følge af ordningens succes vil det regionale initiativprogram blive udvidet, og der vil blive udarbejdet undervisningsmateriale til arbejdstagerne.

Evaluerer af ordningernes effektivitet

Et tiltag på nationalt plan: arbejdsmiljøbistand til SMV'er (Østrig)

I 1999 blev der lanceret SMV-specifik forebyggelsesbistand baseret på retskrav, som blev tilbudt gratis til SMV'erne.

I 2001 havde 24 000 ud af de 288 851 SMV'er iværksat det foreslåede tiltag, og der var ydet 146 000 timers rådgivning. Siden programmets start havde 70 % af SMV'erne angivet, at deres forventninger til bistanden var blevet opfyldt.

Den stigende bevidsthed blandt medarbejderne om vigtigheden af risikoforebyggelse samt beslutningen om at indarbejde risikoforebyggelsen i virksomhedsledelsen er en nøgle til succes: Når først »behovet« er gjort synligt, vil virksomheden frivilligt gennemføre forebyggelse, enten af sig selv eller med hjælp udefra. Selv om disse resultater kun er direkte synlige i begrænsede tilfælde, kan der alligevel forventes positive virkninger, om ikke på kort frist, så i det mindste på mellemlang frist.

Generelle konklusioner

Det er vanskeligt at nå ud til SMV'erne og endnu vanskeligere at få dem i aktion. Det er dog ikke umuligt. For at være en succes skal en ordning:

- fokusere på en bestemt sektor eller risiko
- være hensigtsmæssig
- hverken være for kompliceret eller ressourcekrævende
- have deltagelse fra forskellige parter (arbejdsgivere, arbejdsgiverforeninger, arbejdstagere, fagforeninger) i sin planlægning og gennemførelse
- måle sin egnethed ved:
 - at vurdere behovene, inden tiltaget iværksættes
 - bagefter at foretage en systematisk evaluering af dens virkninger
- yde gratis eller prismoderat bistand
- hjælpe med at skabe en bæredygtig forebyggende kultur inden for arbejdsmiljø i SMV'erne
- kombinere aktive indgreb med praktisk dokumentation og værktøjer.

Hvor fås rapporten?

Den samlede rapport foreligger på engelsk på agenturets websted (<http://agency.osha.eu.int/publications/reports/>), hvorfra den kan downloades gratis.

Den trykte rapport med titlen *Improving occupational safety and health in SMEs: examples of effective assistance* (forbedring af arbejdsmiljøet i SMV'erne: eksempler på effektiv bistand), Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur, 2003, ISBN 92-9191-043-0, kan bestilles hos Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer i Luxembourg (<http://eur-op.eu.int>) eller fra et af dets forhandlere. Prisen er 25 EUR (ekskl. moms).

Dette faktablad er tilgængeligt på alle EU-sprog på: http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/index_en.htm